

પેરન્ટીંગીજ

વર્ષ ૨ | સળંગ અંક ૧૯ | માર્ચ ૨૦૨૪

શિક્ષાવલ્લી

વિદ્યાના પિપાસુ માટે ગુરુ એ પિતા છે.
વિદ્યાભ્યાસ પૂરો થયા પછી ગુરુ - પિતા
સ્નાતક વિદ્યાર્થીને વિદાયનો છેલ્લો ઉપદેશ કરે છે.
તૈત્તિરીય ઉપનિષદ એને શિક્ષાવલ્લી કહે છે.
આપણે એને દીક્ષાંત પ્રવચન કહી શકીએ
આ રહ્યું એ પ્રવચન :

ગુરુ કહે છે: હે વત્સ, મારી આટલી વાત સદા સ્મરણમાં રાખજે.
સદા સત્ય બોલજે. સદા ધર્માચરણમાં સ્થિર રહેજે.
સત્યમાં પ્રમાદ કરતો નહીં, ધર્મમાં પ્રમાદ કરતો નહીં,
સ્વાધ્યાયમાં અને પ્રવચનમાં પ્રમાદ કરતો નહીં,
શુભમાં પ્રમાદ કરતો નહીં, ભણવા-ભણાવવામાં પ્રમાદ કરતો નહીં,
માતાને દેવ માનજે, પિતાને દેવ માનજે,
ગુરુને દેવ માનજે, અતિથિને દેવ માનજે.
સત્કર્મ જ કરજે, દુષ્કર્મથી દૂર રહેજે.
પિતૃઓ તૃપ્ત થાય તેવાં કાર્યો કરજે. શક્તિ પ્રમાણે દાન દેજે,
દે તે શ્રદ્ધાભાવે દેજે, અશ્રદ્ધાથી નહીં; નમ્રતાથી દેજે, ઘમંડથી નહીં.
સદ્ચરિત્ર થજે, જ્ઞાનની ભૂખવાળો રહેજે,
હું બધું જાણી ચૂક્યો છું એવું કદી મનમાં ન આણતો,
પરંતુ જ્ઞાનનો પ્રકાશ જ્યાંથી પણ મળે ત્યાંથી લેજે.
આશાવાન થજે, દ્રઢ મનોબળવાળો થજે, બળવાન થજે,
આખી પૃથ્વી તારી છે,
તારા માટે એ વિત્તથી ભરેલી છે એમ જાણજે.
અન્નની નિંદા ન કરજે, અન્નનો બગાડ ન કરજે,
અન્નની વૃદ્ધિ કરવાનો સંકલ્પ કરજે.
રોજ રાત્રે સૂતાં વિચાર કરજે કે આજે મેં કરવા જેવું શું ન કર્યું
અને ન કરવા જેવું શું કર્યું.

- તૈત્તિરીય ઉપનિષદ

બાળકો માટે શું કરી શકીએ... ?

તમને હોંશ થઈ કે આપણે બાળકને માટે

કંઈક કરવું તો જોઈએ.

તમે કંઈક એક જ વસ્તુ કરવા માગો છો. તો શું કરશો?

છોકરાને મારવાં નહીં.

ધારો કે તમે કંઈક બે વાનાં કરવા માગો છો. તો શું કરવું?

બાળકને વઢવું નહીં, તેનું અપમાન કરવું નહીં.

ધારો કે તમારે કંઈક ત્રણ વાનાં કરવાં છે તો શું કરવું ?

તો બાળકને બિવરાવવું નહીં,

બાળકને લાલચ આપી સમજાવવું નહીં,

બાળકને ભા-બાપા કરી ચડાવવું નહીં.

ધારો કે બાળકને માટે ચાર વાનાં કંઈક કરવા ધારો છો.

તો શું કરવું?

તો બાળકને વારેવાર શિખામણ દેવી નહીં.

વારે વારે હુલાવવું - ફુલાવવું નહીં,

વારેવારે વાંક કાઢ્યા કરવો નહીં, વારેવારે રોકે છાંટવો નહીં.

ધારો કે તમે પાંચ વાનાં કરવા હોંશ રાખો છો. તો શું કરવું?

તો બાળકને માગે તે કરી દેવું નહીં, પણ તે કરવા શીખવવું,

બાળકને તે જે કરવા માગે તે કરવા દેવું,

બાળકના કામને હલકું ગણવું નહીં.

બાળકના કામમાં વચ્ચે પડવું નહીં.

બાળકનું કામ લઈ લેવું નહીં.

- ગીજુભાઈ બધેકા

બાળઉછેરમાં થતી ૯ ભૂલોથી બચીએ...

કેરી કુબુઝિયાન કામ્પાકીઝ નામની અમેરિકન પત્રકારે સંતાનને બહુ બધા લાડ લડાવતા પેરન્ટસ કઈ નવ ભૂલો કરે છે એના વિશે અફલાતૂન લેખ લખ્યો છે.

દરેક માતા-પિતા એવું ઈચ્છે છે કે એમના સંતાનોનાં જીવનમાં કશું ખરાબ, અણગમતું થાય જ નહીં. એ કદી નિષ્ફળ જાય જ નહીં. પણ આ માત્ર ફેન્ટેસી છે, ફેક્ટ નથી. આપણે બધા જાણીએ છીએ કે જિંદગીમાં થોડા આંસુ, થોડી તકલીફ, થોડું ટેન્શન, થોડી હાર દરેકના ભાગે આવે જ છે. આવી મુશ્કેલીઓના મુકાબલાનો એક માત્ર માર્ગ છે, એને સ્વીકારી-સમજીને એનો મક્કમ સામનો કરવો. એમાંથી રસ્તો શોધવા પ્રયાસ કરવો.

પણ સંતાનોને પ્રેમ કરતા પેરન્ટસ સંતાનોના જીવનપથ પર કોઈ વિડન ના આવે, એ માટે પ્રયાસો કરતા રહે છે. બચપણમાં તો બધા બચ્ચાં ક્યુટ લાગતા હોય છે. હેપી પણ હોય છે. પણ મોટા થયા પછી એના ટ્રબલ કે પ્રોબ્લેમ શરુ થાય છે. ઘણા યંગસ્ટર્સ કોઈ કારણ વિના કંટાળો અનુભવતા હોય છે. ડિપ્રેશનમાં સરી જાય છે, સંજોગોના પડકારોથી ગભરાય છે. એમાંના ઘણાંખરાનું બચપણ જાદુઈ હોય છે. પેરન્ટસનાં એકદમ ફેન્ડલી કેરિંગમાં વીતેલું હોય છે. અને એ જ ગરબડ છે. બચપણમાં સંતાનને કોઈ પણ પ્રકારનું દુઃખ પડવું જોઈએ જ નહિ એવું માનતા મા-બાપ મોટા થયા પછી એવા સંતાનને દુઃખ મળશે જ નહીં - એ ભૂલી જાય છે. એવું નહીં કે સંતાનો પર મુસીબતોનો પહાડ ખડકી દેવા, કે એમને સતાવવા. પણ જરા અગવડતા, ઉચાટ, નિરાશા-નિષ્ફળતાનો એમને અનુભવ થવો જોઈએ. બધું આપણું ધાર્યું કે મનગમતું ના થાય એ જીરવવાની પ્રેક્ટિસ પડવી જોઈએ. લાઈફ પ્લેઝર છે નહીં, પણ એમાં પ્લેઝર શોધવાનો છે, અને એ શોધવા જતાં પેઈન સહન કરવાનું છે. એ વાસ્તવિકતા છે. આટલું સમજાય તો એટલું પણ સમજાય કે બાળઉછેરમાં પેરન્ટસ કઈ બાબતમાં ગોથું ખાઈ ભૂલો કરે છે.

(૧) સંતાનોની ભક્તિ કરવા જેટલા લાડ કરવા :

ઘણી વખત આપણા ઘર અને મહોલ્લાનું વાતાવરણ જ આપણે બાળકેન્દ્રી બનાવી દેતા હોઈએ છીએ. એમની ખુશીમાં આપણી ખુશી જોઈ બધું એમનું મનપસંદ જ કરતા હોઈએ છીએ. કારણ કે એમાં આપણનેય ખુશી મળે, અને એમને તો બાદશાહી ટ્રીટમેન્ટ મળે, એ ગમવાની જ. પરંતુ પ્રેમ કરવો એનો અર્થ એ નથી કે એમને ભગવાન માની એમની આરાધના કરવી, સકળ સૃષ્ટિમાં એનાથી વધુ કશું છે જ નહીં એમ માનવું ! એમનામાં પોતાનું જ મહત્વ વધે એવા સ્વાર્થને બદલે ખુદનું મહત્વ ઘટાડી બીજા મુજબ જીવવાની સરળતા કેળવવી એ જરૂરી છે.

(૨) સંતાનોના માધ્યમથી પોતે જીવવું:

ચંદ્રકાંત બક્ષી કહેતા કે ગુજરાતી પેરન્ટસ પોતાના સંતાનોની ૮૦ ટકા

જિંદગી એમના વતી જીવી દેતા હોય છે! આજે આ વ્યાપ વધ્યો છે. ચિલ્ડ્રન પર મા-બાપને ગર્વ હોય છે. એ સફળ થાય તો પોતે સફળ થયા હોય એવો આનંદ આવે છે, જે નેચરલ છે પણ એમની જિંદગીમાં ઈન્વોલ્વમેન્ટનું વધુ પડતું ઈન્વેસ્ટમેન્ટ એ ખોટનો સોદો છે. આપણે બાળકોને આપણા એક્સટેન્શન માનીએ પછી એમાં આપણી જિંદગીનો સેકન્ડ ચાન્સ શોધતા હોઈએ છીએ. પછી એમના જીવનની ચોઈસીઝ પર અજાણતા જ આપણો અધિકાર આવી જાય છે. એમની ખુશીઓ અને આપણી ખુશીઓ કે પસંદ હંમેશા સરખી નહીં હોય એ સ્વીકારવું જોઈએ!

(૩) બાળકના પ્યારાં મિત્ર બનવાની વધુ પડતી ખેવના રાખવી :

પેરન્ટસનું અને ટીચર્સનું કામ જ છે, ક્યારેક સપ્તાઈથી કામ લેવું. બાળકો થોડો સમય એમને ધિક્કારે કે ગુસ્સો કરે તો એનાથી વિચલિત થયા વિના એમના હિત ખાતર બે સારી વાત કહેવાનું કે કોઈ કડક પગલાંથી સચ્ચાઈ અને શિસ્ત શીખવાડવાની છે. એ લાંબા ગાળે એમના માટે તાલીમ છે. આપણે બાળકો આપણા વખાણ કરે કે આપણને પ્રેમ કરે એ ખાતર આપણે આપણું ઈમોશનલ એક્સપ્લોઈટેશન પણ થવા દઈએ. એમની 'લાઈફ' ગુમાવી દેવાની બીકે અમુક મા-બાપ પેસિવ થઈ જાય છે. પોતાની વાત કે ચોઈસ છુપાવી, શરણો થાય છે મિત્ર બનવા માટે. આ લવ નથી, એમની નજરમાં સારા દેખાવાની ભૂખ છે. સારા મા-બાપ દરેક વખતે સંતાનનાં આદર્શ મિત્ર ના જ બની શકે, એમણે ભૂલો બદલ એમને ટપારવા પડે, અને એમને બે કડવા વેણ પણ કહેવા પડે!

(૪) પેરન્ટિંગમાં હરીફાઈ કરવી:

જાણ્યે-અજાણ્યે મા-બાપ ત્રણ પ્રકારે સ્પર્ધાના રવાડે ચડે છે. કોમન એ છે કે બાળકો વચ્ચે સરખામણી કરીને એની બીજા સાથે સતત કમ્પેરિઝન કરીને એનાં છૂપાં દુશ્મન બનાવી દે છે. બીજું, બીજા પેરન્ટ શું કરે છે, એ જોયા કરે છે. અને પોતાને એમના જેવા બનાવવા માટે અક્કલ વિનાની નકલ કર્યા કરે છે. ત્રીજું, અને સૌથી ખતરનાક ફેક્ટર, સંતાનો ખાતર ખુદ બીજા જોડે સ્પર્ધામાં ઝુકાવી દેવું એ છે. એને વકતૃત્વ સ્પર્ધાની

સ્ક્રિપ્ટ રેડીમેઇડ અપાવો કે એને વધુ માકર્સ મળે એ માટે જાતે જ ચક્કર ચલાવો- આ બધું એના જ ભવિષ્ય માટે નુકસાનકારક છે. કશુંક જોઈતું હોય તો સંઘર્ષ કરી જાતે પરસેવો પાડવો પડે, અને એમાં કોઈ જેન્યુઇનલી આપણાથી વધુ સારા હોય જેના હાથે પરાજય વેઠવો પડે- આ બધું એમના વતી તમે જ સ્પર્ધામાં ઉતરી જાઓ તો એમને સમજાવાનું નથી. એ પાછળ ન પડી જાય એ માટે આપણે પાગલ થવાનો શોર્ટકટ શોર્ટસરકિટ નીવડે તેવો છે. સંતાનો ખાતર બીજા સાથે કારણ વગરના ઝગડા કે ઉપાદી વહોરી લેવાથી બચવા જેવું છે.

(પ) શૈશવનું વિસ્મય ચૂકી જવું :

નાના બાળકો હોય એટલે ઘરમાં રોજ વાવાઝોડું આવે. ઢીંગલી બાથરૂમની ડોલમાં હોય, કે ચોકલેટ પથારીમાં હોય ને ડીવીડી પર પેનના લીટા હોય ! ક્યારેક યુવા પેરન્ટ્સ એનાથી થાકે, કંટાળી જાય અને ગુસ્સો બાળકોને ધોકાવી એમના પર ઉતારે ! (અમુક શેતાનો તો રેસ્ટોરાંમાં પોતાનાથી ન સચવાતા સાવ નાના ભૂલકાંને રીતસર ખુદ શાંતિથી ખાઈ શકે એ માટે ધમારતા હોય એ નજરે જોયું છે !) પણ આ દિવસોય માણવા જેવા હોય છે. ભવિષ્યમાં એ કેવા થશે? એમના શોખ કે શ્રદ્ધા કેવી હશે? એમની શક્તિઓ એમને સાચી દિશામાં દોરે એટલા સમજદાર હશે? આવી મીઠી મૂઝવણ દરેક માતાપિતા અનુભવતા હોય છે. અને એમને તેન્ડુલકર કે ડની સિંઘ બનાવવાના અભરખામાં એમનું ખટમીઠું બચપણ એમની સાથે જીવવાનું ભૂલી જ જાય છે! બાળકો નાના હોય ત્યારે એમની સાથે બહુ જ મજા પડે. એમને ઝટપટ મોટા કે મહાન બનાવી દેવાની ઉતાવળમાં દબાણ કરીને એ ગુમાવવી એટલે ભગવાનને કચરાટોપલીમાં ફેંકવા ! એમની સાથે મસ્તી કરવાની ઉંમરે એમની માસુમિયત માણવાની હોય, એમને સફળતા માટે દોડાવવાના ના હોય. બચપણ મુક્ત રમત અને નવું નવું શીખવા-શોધવાના વિસ્મય માટે છે- એ ફરી એમને કે તમને જડવાનું નથી. એને સપનાઓના તાપમાં બાળી ન નખાય.

(દ) આપણને મળ્યું છે તે નહીં, આપણે ઈચ્છીએ છીએ તે બાળક ઉછેરવું :

પ્રેગનન્ટ હોય ત્યારથી સંતાન કયા ફિલ્ડમાં ગ્રેજ્યુએટ થશે એનો નકશો બનાવનારા પેરન્ટ્સનો આ જમાનો છે. અંદરખાનેથી એ પોતાનાથી વધુ મહાન પ્રતિભાવન નીવડશે એવી લાલચોની ફેક્ટરી ધમધમે છે. એમના મેન્ટોર થઈ એમને બહુ બધું પાંડિત્ય ભણાવી દેવાની ખુજલી આવે છે. આપણું કામ આપણે નક્કી કરેલું બીબું બાળક પર પરાણે દાબી દઈ એને રૂંધી નાખવાનું નથી. એમનામાં જે છુપાયેલું છે. એ સમજી એને સાચો રાહ મળે એ માટે સપોર્ટ કરવાનું છે. ફોર્સથી એમના પર આપણી અપેક્ષાના માસ્ક ચડાવવાથી એ દેવતા નહીં, દાનવ દેખાશે!

(૭) આપણી વાણી કરતાં વર્તન વધુ અસરકારક છે તે ભૂલવું :

સંતાનોને મોટી લાઈફ ફિલોસોફીઓનું ભાષણ આપનાર માતા-પિતા એ ભૂલી જાય છે કે એમના શબ્દો કરતા એમના વર્તન થકી બાળક વધુ ગ્રહણ કરે છે. એમને ડહાપણની સીરપ પીવડાવવા કરતાં તમારામાં

પારદર્શકતા રાખો. તમે લોકો અંદરોઅંદર ઝગડો, જૂઠું બોલો, નાની વાતમાં ગુસ્સો કે ખટપટ કરો, અજાણ્યા કે નબળા દોસ્તો સાથે જે વ્યવહાર કરો, એ રિજેક્શન પર જે રિસ્પોન્સ આપો કે ભય અનુભવો એ બધું જ નોંધાતું હોય છે સંતાનોનાં સીસીટીવીમાં ! બાળકો વન્ડરફૂલ બને એવું ઈચ્છો તો પહેલા ખુદ વન્ડરફૂલ જીવન જીવી એમના માટે ઘરમાં જ ઉદાહરણ પુરું પાડો!

(૮) બીજા બાળકો અને માતા-પિતા પર જજમેન્ટ લેવું :

કોઈની સાથે સહમત ન હો, એટલે એની પર્સનલ લાઈફમાં ન્યાયાધીશ બની જવાતું નથી. સમાજમાં બધા તત્વો સાથે જીવવાના. પાપી શેતાનો પણ અને ખુદાઈ ફરિશ્તાઓ ઓ પણ. આપણે ભૂલો કરીએ અને કોઈ બીજાય કરતા હોય. આપણેય બીજાની જરૂરિયાત પડે. દરેકને પોતાના કોઈ એવા સંજોગો પણ હોય જે આપણે જાણતા ના હોઈએ. આપણા બાળકોને કે પોતાને સારા ઠેરવી દેવા માટે વિવેચન કરી બીજા બાળકો કે મા-બાપને ખરાબ ચીતરી દેવા ફરજિયાત નથી.

(૯) ચારિત્ર્ય ઘડતર પર ધ્યાન ના આપવું :

ચારિત્ર્ય એટલે માત્ર બ્રહ્મચર્ય નહીં. કેરેક્ટર એટલે ઈનર ફાઈબર. વફાદારી કે નૈતિકતાના ગુણ. સારી આદતો બીજાની ક્વોલિટીને માન આપવાની ખેલદિલી, કોઈને ના નડવાનો વિવેક, પ્રામાણિક કાળજી કે ડુંફાળી લાગણી! શો કેસમાં કોઈ ટ્રોફી કે એવોર્ડ કરતાં પહેલા આ બાળકોના દિલમાં આવે એ જરૂરી છે. એમને માર્ક ઓછા આવે કે એમની સ્ટાઈલ બ્રાન્ડેડ ભલે ના હોય, એ ફ્રેન્ડ્સને ઉદારતાથી ટ્રીટ કરે કે પોતાની જાત વિશે વિચારે એય એક કસોટી છે. એનામાં આત્મવિશ્વાસ અને નક્કરતા આવે એય અનિવાર્ય છે. બાળકોને પડતા જોવા કોઈ પેરન્ટને ગમે નહીં, પણ ક્યારેક એમાં વચ્ચે પડવું એમના હિતમાં ના હોય એમ પણ બને!

પ્રિય મમ્મી-પપ્પાઓ, આ નવ ભૂલ ના કરો તો બાળક માટે ભાવિ સ્મિત જરૂર કબૂલ કરશો.

પુસ્તક : મમ્મી - પપ્પા (જય વસાવડા)

દેવના દીઘેલ જ્યારે માથે પડેલ થઈ જાય ત્યારે

દરેક માતાને-પિતાને હોંશ હોવાની કે, પોતાનું સંતાન પોતાના કરતાં વધારે સારું બને, કમ સે કમ પોતાની નબળાઈઓ અને પોતાના વ્યક્તિત્વની ખામીઓ એનામાં ઊતરી ન આવે.

બાળકો માટેની સૌથી મોટી ફરિયાદ હોય છે કે, એ જિદ્દી છે. બાળક સાથે પનારો પાડવો આસાન નથી. બે બાળકો એકબીજા સાથે રમતાં હોય અને બીજું જેનાથી રમે છે એ જ પોતાને જોઈએ છે એવી જીદ્દથી માંડીને, જમતી વખતે અમુક વાનગી ખાવી અને અમુક ન ખાવી એવી ધરાવ જીદ્દ પકડવી, કે પછી રસ્તે ચાલતાં દુકાનમાં કે ફેરિયા પાસે જોયેલી કોઈ વસ્તુ અપાવી દેવા માટેની હદ પકડવા સુધીની અનેક જીદોનો માબાપ તરીકે તમે સામનો કર્યો છે અથવા તો બાળક તરીકે તમે એવી જીદ કરી ચૂક્યા છો.

બાળક જીદ કરે ત્યારે, એની માંગણીને શરણે થઈ જવું એ સહેલો, સરળ પણ અત્યંત જોખમી ઉપાય છે. માનસશાસ્ત્રીઓ કહે છે કે, જીદની બાબતમાં કે કશીક વસ્તુ પ્રાપ્ત કરવાની બાબતમાં બાળકનું મન પુખ્ત વયની વ્યક્તિના મનની જેમ જ વર્તતું હોય છે (અથવા તો કહો કે, આ બાબતમાં પુખ્ત વયની વ્યક્તિ બાળકની જેમ જ વર્તન કરતી હોય છે.) બાળક માટે માબાપ સર્વેસત્તાધારી ઈશ્વર જેવાં છે, માગો તે ચીજ ત્યારે ને ત્યારે જ હાજર કરી આપવાની શક્તિ માબાપમાં છે, એવું બાળક માનતું ન થઈ જાય એ બહું જરૂરી છે. સાવ નાનાં બાળકો જીદે ચડે ત્યારે એમનું ધ્યાન ખૂબીપૂર્વક એને રસ પડે એવા બીજા જ કોઈક વિષય તરફ દોરવાવાળી યુક્તિ જાણીતી છે અને અસરકારક પણ છે.

બાળકનો જીવ ખરેખર એ ચીજમાં ચોંટી ગયો હશે, તો એ ફરીફરીને એની માંગણી કરશે. આવા વખતે માબાપની ક્ષમતા અને બાળકની પાત્રતાનો વિચાર કરવો જોઈએ. ત્રણ વર્ષનું બાળક બે પૈડાની સાયકલ માગે કે તેર વર્ષનું બાળક બુલેટ માગે ત્યારે માબાપની ક્ષમતા હોવા છતાં એને એ ન અપાવાય.

નાનપણથી જ બાળકને એક વાતની ટેવ પાડવી જોઈએ કે, પોતાને જે મેળવવાની ઈચ્છા થાય છે, તે ચીજ મળશે એ જરૂરી નથી. મોટા થયા પછી આવી તાલીમ આપવા બદલ તમારું સંતાન તમારો આભાર માનશે. સિગારેટની જાહેરખબરોમાં એક જમાનામાં આવું વાક્ય લખાતું: “મને જે જોઈએ છે તે હું મેળવીને જ રહું છું.” આવું કહેવામાં કે માનવામાં ખુમારી નથી પણ ગાંડપણ છે. કોઈપણ માણસને એ જે કંઈ ઈચ્છે છે તે બધું જ મળતું નથી. એ શક્ય પણ નથી અને જરૂરી પણ નથી. બાળકને અભાવની

આવી ટેવ પાડવી જોઈએ.

આવશ્યક ચીજો વિના પણ ચલાવી લેતાં આવડવું જોઈએ. કોઈ વખત એક્સપરિમેન્ટ કરી જોજો. સાંજ પડ્યે દીવાબત્તી કરવાને બદલે ઘરની મેઈન સ્વિચ જ ઓફ કરી દે જો. ન લાઈટ, ન ટીવી, ન ફોન માટે રિચાર્જિંગ, ન કોમ્પ્યુટર કે ન એસી. માત્ર એક જ સાંજ વીજળી વિનાની વિતાવવાથી જિંદગીમાં ઈલેક્ટ્રિસિટીનું મહત્વ સમજાઈ જશે. બીજા જ દિવસે તમારું સંતાન તમારા કહ્યા વિના, રૂમમાંથી નીકળતી વખતે પંખા-લાઈટની સ્વિચો બંધ કરતું થઈ જશે.

આવી તાલીમ નાનપણથી બાળકને મળવી જોઈએ અને આ તાલીમ પેરેન્ટસ સિવાય બીજું કોઈ ન આપી શકે. ‘તમે મારા દેવના દીઘેલ છો, તમે મારા માગીને લીધેલ છો, તમે મારું નગદ નાણું છો, તમે મારું ફૂલ વસાણું છો, આવ્યા ત્યારે અમર થઈને રો...!’ એવું ગાઈને બાળકને માનસિક લાડ જરૂર લડાવીએ, પણ ભૌતિક લાડ લડાવીને એ જે માગે તે હાજર કરી દઈએ છીએ ત્યારે, એ મોંએ ચડી જાય છે. અને મોટા થયા પછી એનાં દુષ્પરિણામો એણે પોતે જ ભોગવવાનાં આવે છે, જેના માટે સંપૂર્ણપણે પેરેન્ટિંગ જ જવાબદાર હોય છે.

- સૌરભ શાહ

કુટુંબમાંનાં બાળકો ફૂલદાનીમાંના ફૂલ જેવા હોય છે. એમાંનું એકાદ તો તમે જે રીતે ગોઠવવા માંગતા હો એના કરતાં જુદી દિશામાં જ ચૂકવાનું

- મસેલેન કોફસ

VASISHTHA GROUP OF SCHOOL

શ્રી વસિષ્ઠ વિદ્યાલય, વાવ.

ગુજરાતી માધ્યમ / દિલ્લાઈ માધ્યમ
નર્સરી થી ઘો. ૧૨ સાયન્સ/કોમર્સ

☎ 02621 255551/3 ☎ 91734 02809 / 91733 15555

VISIT US : vasishtha.net

વસિષ્ઠ જેનેસિસ સ્કૂલ, બાબેન.

ગુજરાતી માધ્યમ

૧ થી ઘો. ૧૨ સાયન્સ/કોમર્સ

☎ 02622 225542/43 ☎ 91576 44555

Visit us : vasishthagenesisschool.net